סא: האומר פרק שלישי קידושין

אי לא כתב ארץ כנען ה"א בתוככם בארץ גלעד. פי' בקונטר' דאם לא יעברו יטלו חלקם כפי המגיעם בארץ גלעד שנאחזו בה כבר והם סייעו [אתכם] לכבשה אבל בארץ כנען כלל וכלל לא שהרי לא סייעו לכבשה קא משמע לן דאעפ"כ יטלו [א] ובקה וכי מיזו סברא היא שיצאו בצתיהם וירשו עם אחיהם [ב] [ועוד דאינו דומה למשל דמייתי] [ג] לכך נראה לר"י לפרש דפשטיה דקרא הכי אם יעברו חלוצים בראשי הצבא להיות ראשונים במלחמה בשכר טובה זו שיעזו עם אחיהם תנתן להם ארץ הגלעד ואם לא יתאמצו יותר מאחיהם ונאחזו והכי נפרש דאי לא כתב בארץ כנען ה"א אשר לא יעברו חלוצים בראש המלחמה ולא יסייעו בכיבוש הארץ אלא כשאר שבטים כלל וכלל לא יטלו מארץ כנען קמשמע לן דאף על פי כן יטלו [ג] וקשה דהיכי תיסק אדעתיה שלא יטלו כלל בארץ כנען כיון שסייעו בכיבוש כמו אחריס וי"ל דסד"א כיון שהוקלה ארץ כנען לשאר שבטים שהרי מאותה שעה ששאלו בני גד ובני ראובן ארץ גלעד נעשו כמו שסלקו עצמן מלאוק בארץ כנען [ד] ומימא אשה לא יקיימו תנאה לא יהיה להם חלק בה קא משמע לן בארץ כנען לומר שיטלו חלקם כשאר שבטים כאן וכאן ואם תאמר לכתוב קרא בארץ כנען בלבד ולא נכתוב ונאחזו בתוככם וממילא ידענו כיון שנוטלים חלקם בארץ שהוקלה לשאר שבטים כ"ש שיטלו חלקם בארץ גלעד שלא הוקלה ה"א בארץ כנען שלא נתייפה כחם דין הוא שיטלו אבל בארץ גלעד שנתייפה כחם בה יקנסו ממנה ולא יקחו בה כלל [ה] לכך נכתבו שייסה:

בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב אז תנקה מאלתי אלא לר' חנינא למה לי. תימה מה ענין זה אצל מחלוקת [ו] והלא לא היה תנאי אלא בפירוש אמר שישבע לו שיקח אשה לבנו ממשפחתו ואם לא פירש הקרא תנקה מאלתי אם לא יתנו לך הייתי אומר שהיה עובר שבועה בין יתנו ובין לא יתנו אם לא היה מביא אשה ומה שפירש הקונטרס קשה להבין שהרי משמע מתוך פי' שאם הלך אליעזר למשפחת אברהם והם לא ירצו ליתן לו שיהא מותר בבנות כנען וזה אינו [ז] [דלפי זה סד"א דר"מ ב"ג איירי בע"א כמה שאמר ר"מ] לכן פר"י בשלמא לר' מאיר דלית ליה מכלל הן אתה שומע לאו אע"פ שסברא הוא כשאדם מתנה עם חבירו אם תעשה זה אתן לך זה [ח] ואם לא תעשה לא אתן לך כמו כן כאן אע"פ שהוא סברא שלא השביעו אלא על מנת שיתנו הוצרך לפרש אם לא יתנו תהיה נקי אבל לר' חנינא דאזיל בתר סברא לפי דעת בעלי התנאים למה פירש אם לא יתנו לך פשיטא אם לא ירצו ליתן דיהיה נקי ולמה"ר [ט] יצחק נראה שאחר שבועות השביעו אחת שיקח אשה לבנו ממשפחתו ושבועה אחרת שאם לא יתנו לו תקח אשה מבנות כנען ודייק מדכתיב [י] ונקית משבועתי זאת משמע שיש שבועה אחרת: בשלמא

למה לי שמע מינה לתנאי כפול הוא דאתא ור' חנינא בן גמליאל [ט] (אמר) אי לא כתב רחמנא בארץ כנען הוה אמינא [1] ונאחזו בתוככם בארץ גלעד אבל ארץ כנען כלל לא ורבי מאיר בתוככם כל היכא דאית לכו משמע תניא אמר רבי חנינא בן גמליאל משל למה הדבר דומה לאדם שהיה מחלק נכסיו לבניו אמר פלוני בני יירש שדה פלונית ופלוני בני יירש שדה פלונית ופלוני בני יתן מאתים זוז ויירש שדה פלונית ואם לא יתן יירש עם אחיו בשאר נכסים מי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסים כפילו גרם לו והא לא דמיא משל למתניתין התם קתני יש במשמע שאפילו בארץ כנען לא ינחלו [2] אלמא כפילה לארץ גלעד נמי מהני והכא קתני מי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסים כפילו גרם לו אלמא כפילה לשאר נכסים הוא דקמהני לא קשיא הא מקמי דנימא ליה רבי מאיר ונאחזו הא לבתר דנימא ליה ר' מאיר ונאחזו בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב [2] אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ אלא לר' חנינא למה לי [3] סלקא דעתך אמינא אם תיטיב אגרא אם לא תיטיב לא אגרא ולא דינא קא משמע לן בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב [3] אז תנקה מאלתי אלא לרבי חנינא בן גמליאל למה לי איצטריך סלקא דעתך אמינא היכא דניחא לה לדידה ולא ניחא ליה לדידהו מייתי בעל כרחייהו קא משמע לן אם [4] לא תאבה האשה למה לי איצטריך סד"א היכא דניחא להו לדידהו ולא ניחא לה לדידה נייתי בעל כרחה קא משמע לן בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב [5] אם בחקותי תלכו [6] ואם בחקותי תמאסו אלא לר' חנינא בן גמליאל למה לי איצטריך ס"ד אמינא אם בחקותי תלכו ברכה אם בחקותי תמאסו לא ברכה ולא קללה קא משמע לן בשלמא לר"מ היינו דכתיב [7] אם תאבו ושמעתם וגו' ואם תמאנו ומריתם וגו' אלא לרבי חנינא בן גמליאל למה לי איצטריך סד"א אם תאבו טובה ואם תמאנו לא טובה ולא רעה קמ"ל מאי חרב

נמה לי. בארץ כנען דמשמע מיעוטא למעוטי שלא יטלו בארץ גלעד כנגד חלקם שבארץ כנען [ז] (הרי משמע נמי מונאחזו בתוככם שלא יטלו בארץ גלעד כנגד חלקם שבארץ ישראל אלא קרא יתירא הוא למדרש דיה תנאי כפול) ש"מ הולכין לכפול ולומר אם לא יעברו לא יהא בדברי כלום ואי לא כפלו היתה מתנתו קיימת דמכלל הן לא נשמע לאו: **ורבי חנינא.** אמר לך לעולם לא בא לכפול אלא לפרש שאפי' לא יעברו לא יפסידו [ח] נחלתם מכל ארץ ישראל ואם כתב ונאחזו בתוככם ומו לא ה"א ואם לא יעברו יטלו כפי המגיעם בארץ הגלעד שנאחזתם בה כבר והם סייעו אתכם לכבשה אבל בארץ כנען כלל לא לא בתוכה יטלו ולא בארץ גלעד כנגדה להכי כתב בארץ כנען שאף בארץ כנען יטלו אע"פ שלא סייעו לכובשה אבל למעוטי שלא יטלו ארץ הגלעד כנגדה לא איצטריך דמכלל הן הוה שמעינן לאו: **משא.** דמשמע: **נמה דהבר דומה לו.** כך שאר השבטים יטלו ארץ כנען ושני שבטים אלו יעבדו את הילדן למלחמה דהיינו דומיא דיתן לסם מאתים זוז ויטלו ארץ הגלעד ואם לא יעבדו לא יפסידו חלקם בארץ כנען דהיינו שאר נכסים: **מי גרם לו ליטול עם אחיו בשאר נכסים כפילו גרמה לו.** דאם לא כפל הייתי שומע דאם לא יתן יטול באותו שדה כפי חלק המגיעו בו אבל בשתי שדות שהקציתים לאחיו לא יטול כלום וכל שכן שלא יטול באותו שדה כנגד שאר נכסים. אף בני גד ובני ראובן כפילת הדבריס גרמה להם ליטול חלקם בארץ כנען שאם לא כפל הייתי אומר לא יטלו בה כלום אלא בארץ גלעד מה שמגיעם בה: **הכא.** מתני' קתני שאם לא כפל לא היו נוטלין כלום לא כאן ולא כאן דקאמר שאף בארץ כנען שאינגה מציה להם לא יטלו מדקתני שאף משמע דכל שכן בארץ גלעד שבחרו בה: ה"ג **אלמא כפילה לארץ גלעד נמי אהני והכא קתני מי גרם לו כו'.** אלמא לא אהני אלא אחרת כנען דבנלאו כפילה נמי הוו שקלי מה שמגיעם בארץ גלעד: **לא קשיא.** מתני' דקתני שאף דמשמע דכל שכן בארץ גלעד: **מקמי דנימא ליה ר' מאיר.** אם כן נכתוב ונאחזו והוה סבר ר' חנינא דכולא מילתא דרש רבי מאיר לתנאי כפול הלכך אמר ליה שאלמלא כן שכפל דבריו יש [ט] משמע שאף בארץ כנען לא יטלו וכ"ש במקום המציב להם דמכלל הן היינו שומעין לאו ואם לא יעברו לא תתנו להם את ארץ גלעד וממילא דבארץ כנען לא שקלי דהא לא אזלי למכבשה ובריתתא דקתני דלא אהני כפילה אלא לארץ כנען אמר ר' חנינא בתר דאמר ליה ר' מאיר נכתוב קרא ונאחזו למ"ל בארץ כנען [י] אמר ליה ר' חנינא ליטול חלק בארץ כנען אהני דאי לא כתביה הוה אמינא ונאחזו בתוככם בארץ גלעד: **שאם.** משאת שכר: **ואם לא תיטיב לפתח.** פורענות מוכנת לבא אלמא כפילה בעינן ואם לא כפילה מכי אמר אם תיטיב שאת הוה אמעי' דאפי' אם לא תיטיב נמי שאת דתנאי שלא כפלו אינו מבטל מתנה: **נמה לי.** אם תיטיב [יא] נשמעת מכללא: **מ"ד כו'.** כלומר מכללא לא הוה נפקא לן אלא ביטול מתנה הא אם לא תיטיב לא תשא שכר ופורענותא נמי לא תשקול לכי איצטריך כפילה דינא דפורענותא: **בשלמא לר' מאיר.** דאמר מכללא לא שמעי' היינו דכתיב אז תנקה מאלתי לפי שהשביעו אם לא אל בית אבי תלך תחול עליך שבועה ומכללא לא שמעינן דאם תלך לא תחול: **נמה לי.** לפרושי אם תלך תנקה אלא דאי לא כפליה לא הוה מבטל תנאה לשבועה דאפי' ילך תחול עליו אם יקח לו אשה מבנות כנען: **הילא דניחא לה.** לאשה: **ולא ניחא לאו.** לקרובים: **נייתי.** להכי נכתב האי למימלי נמי בקרובים ואם לא יתנו לך קרובים והיית נקי: **נמה לי.** ואם בחקותי תמאסו נשמע מכלל ברכה קללה:

תוס' ר"י הזקן

התנאי שכתבנו. ור' חנינא פליג אתנאי כפול לחודיה וקאמר שלא אמר אם לא יעברו להורות שצריך תנאי כפול דודאי אין צריך דמכלל הן אתה שומע לאו, אלא להורות (שלא) [שאף אם לא] יעברו [מ"מ] ינחלו בארץ כנען. ומיהו צריך תנאי קודם למעשה וכן צריך הן קודם ללאו. **נמ'.** שפיר קאמר ליה. כלומר הואיל ואיכא למימר טעמא דמשום הכי אצטריך ליה למימר הכי תו לא במרינן שכך הוא משפט התנאי. **ונאחזו בתוככם.** דמשמע שאם לא יעברו לא יפסידו חלקם. **בארץ כנען למה לי.** ש"מ [ט] שבא לומר שלא יהיה התנאי כלום, שלא יטלו בארץ הגלעד כנגד חלקם שבארץ כנען, אלא יטלו חלקם ג"כ בארץ כנען, שהמעשה בטל מפני זאת הכפילה. **ירושלמי.** בכל אתר [אית לר"מ ממשמע לאו את שומע הין והכא לית ליה]. פי' באיסורא דוקא כדאיתא בס"פ שבועת העדות [שבועות לו, ב] מודה ר' מאיר באיסורא, ובהא אפילו גבי איסורא לית ליה, דהא בכולי תלמודא אמרינן לרבי מאיר לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן כדאיתא פ"ק דנדרים [יא, א]. וכתב הרב בתשובת שאלה [שו"ת הרי"ף ליוורנו סימן לא] שאין צריך לכפול התנאי אלא בגיטין וקידושין אבל בממונא אי"צ בענין תנאי כפול. איכא מ"ד שהטעם הוא שאין זה מוכר ונותן קרקעות אלא על תנאי שהקנה [ט] ואיך נוציא אותו מידו אם לא על תנאי שהתנה, אבל גיטין וקדושין אומדן דעת הוא מכיון שנתן דעתו לגרש או לקדש אין התנאי אלא כמפליגה בדברים וקירוב הדעת הוא וריחוק הדעת הוא, ואין תנאי מועיל בו לקרב ולרחק. **אא"ז** חזקו בתנאים שנתפרשו בו, ותנאי בני גד ובני ראובן לא היתה הארץ מוחזקת בידיהם, ומשום הכי הוצרכו לחזק התנאים. אבל קרקע המוחזק לו לאדם מירושתו או ממקחו א"צ חזוק לתנאו ואם לא נתקיים מה שהתנה לא נוציאנו מידו. ע"כ. [וכן] כתב הר"ם בזכייה פ"ג [ה"ח] ורבותי הורו שאין צריך לכפול את התנאי ולהקדים הן ללאו אלא בגיטין וקדושין בלבד ואין לדבר זה ראיה. ע"כ. ובעל התשלום כתב בנדרים פ"ק [יא, א] דשאר משפטי התנאי בעי הרי"ף אפילו בממונא דהא אפילו ר' חנינא מודה בהו כדפרישנא ואף רבנן לא פליגי עליה אלא במכלל לאו אתה שומע הן, ויחיד ורבים הלכה כרבים, והאי דבגי גיטין וקדושין בענין תנאי כפול משום דאשכחן לשמואל דאתקין בגיטא דשכיב מרע תנאי כפול [י] ועשה זה שמואל שחשש לב"ד טוענין דלמא איכא ב"ד דס"ל כר' מאיר דבעי תנאי כפול ואתי למשרי אשת איש לעלמא ולרווחא דמילתא הוא דעבד, הלכך הואיל וחשש שמואל לזה אגן נמי נחוש לחומרא ולא לקולא, אבל בדיני ממונות לא חיישינן לר' מאיר. ע"כ. ולי כא למימר דר' מאיר לא בעי תנאי כפול בדיני ממונות דהא תנאי בני גד ובני ראובן בדיני ממונות הוא. ובעל ההשלמה כתב שהרי"ף כתב בתשובה דבממונא לא בענין תנאי כפול והן קודם ללאו ותנאי קודם למעשה ולא חד מאנפי דתנאי, ואין להביא ראיה ממה שפירש [הרי"ף] במי שמת [רמז תתפט] בההיא עובדא דפרק יום טוב שחל [ביצה כ, א] טעמא דאמר הבו ליה ולינסיב, שלא פירשה משום מעשה קודם לתנאי כמו שפירשו שאר המפרשים, שהרי הר"ם פירשה כן*, והטעם דשכיב מרע היה וא"צ חד מאנפי דתנאי, דאילו רישא כי אמר הבו ולינסיב והוי ולינסיב תנאי, אי נסיב שקיל ואי לא לא, ואעפ"י שהמעשה קודם לתנאי. תדע דהא בסיפא דאמר לינסיב והבו ליה אע"פ שלא כפל את תנאו הוי תנאו תנאי אפילו לדעת הר"ם שכתב בממון בענין תנאי כפול אלא ודאי בשכיב מרע לא בענין חד מאנפי דתנאי דאיכא קנין וקנין כמעכשיו דמי**. ואיכא מאן דפסק כרב אדא (ופסק) [דבענין נמי] תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר [ט] ושה משפטי התנאי ששה. אבל הר"ם [אישות שם] כתב שאינו אלא ארבעה כמ"ש, ופסק כר' מאיר ל"ש באיסורא ול"ש בממונא. ומיהו הרי"ף הביא בתשובות [שו"ת הרי"ף שם] משפטי התנאי דפרק מי שאחזו וביאר תנאי ומעשה בדבר אחד כדאיתא במי שאחזו [גיטין שם].

*ר"ל שהרי הר"ם מפרש ג"כ כהרי"ף שם ואף שהר"ם ס"ל דבענין תנאי קודם למעשה (ד"ז). **זה אינו מובן דאף אם נאמר דהיה מתנת שכ"מ דבעי קנין ומ"מ מתנת בריא בוודאי בעי קנין ואעפ"כ בענין משפטי התנאים ואולי דחסר כאן וצ"ע (ד"ז).

מסורת הש"ס

(א) [וקוף ע"פ מהרש"ל. וכנכ"י: אמר לך, וכ"ג לשון רש"ן, ב) [בכמ"י וטוס: וכ"ש בארץ גלעד], ג) [בכמ"י וטוס: מיעמיך], ד) רש"א מ"ו, ה) [בדפו"ר: בחלקם, ו) [אל"ל במשמע], ז) [אל"ל ואמר], ח) [אל"ל לא תיטיב], ט) מ"י, י) [אל"ל מחלוקתם. ובדפו"ר: מחלוקת], כ) [כרש"ל מוחק ולמה"ר יצחק וגוסס וגראה ע"ש], ל) [בראשית כד, מ], מ) [יתכן שבאל ט"ס בזה הדיבור ול"ל: דמשמע שלא יטלו בארץ הגלעד כנגד חלקם שבארץ כנען אלא ש"מ שבא לומר שלא יהיה המעשה בלוס שהמעשה בטל וכו'], נ) [בדפו"ר: שהתנה], ס) [גיטין עה ע"ב], ע) [גיטין סט],

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא יַעֲבְרוּ חֲלוּצִים אִתְּכֶם וְנֹאחֲזוּ בְתֹכֵכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: במדבר לב ל
2. הֲלוֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תֵּיטִיב לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ: בראשית ד ז
3. אָז תִּנָּקֶה מֵאָלָתִי כִּי תָבוֹא אֶל מִשְׁפַּחְתִּי וְאִם לֹא יִתְּנוּ לָךְ וְהָיִיתָ נְקִי מֵאָלָתִי: בראשית כד מא
4. וְאִם לֹא תֹאבֶה הָאִשָּׁה לְלֶכֶת אַחֲרֶיךָ וְנִקִּיתָ מִשְּׁבֻעָתִי זֹאת רַק אֶת בְּנִי לֹא תָשֵׁב שָׁמָּה: בראשית כד ח
5. אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם: ויקרא כו ג
6. וְאִם בְּחֻקֹּתַי תִּמְאָסוּ וְאִם אֶת מִשְׁפָּטַי תִּגְעַל נַפְשְׁכֶם לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָי לְהַפְרְכֶם אֶת בְּרִיתִי: ויקרא כו טו
7. אִם תֹּאבוּ וּשְׁמַעְתֶּם טוּב הָאָרֶץ תֹּאכֵלוּ: ישעיהו א יט

הנהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למה לי אם וכו' נשמעניה מכללא: (ב) תוס' ד"ה בשלמא וכו' אתן לך זה שאם לא יעשה לא יתן לו ממו כן:

מוסף תוספות

א. דלהכי כתיב בארץ כנען שיטלו אע"פ שלא יסייעו לכובשה. תוס' טוק. ב. מה שחלה רש"י הטעם בסיוע כיבוש לא נהירא דבמשל שהביא אח"כ לא שייך טעם זה. תוס' הרש"ש. ג. והשתא ניחא התעברת החלוץ הוי כעין נתינת מאתיים זוז שבמשל. שם. ד. וכן פירש"י לקמן [ד"ה מי גרם] טעם המשל שאם לא הזכיר בכפילתו לשאר נכסים לא היה נוטל בהם לפי שהוקצו לשאר אחים. שם. ה. וכן במשל דבסמוך אם לא אמר אלא יירש בשאר נכסים ולא אמר עם אחיו הו"א דוקא בשאר נכסים יירש עמהן אבל באותו שדה החשובה שראוי ליתן עליה מאתים זוז לא יטול שנקנוס אותו כנגד היפוי כח. שם. ו. כי שתי הסברות אמת הם ואיזו מהם שלא היה כותב הייתי אומר שלא יטלו בה. שם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ג) **חרב תאכלו.** משמע מהילתכם הוא חרב תהיו נשבעים: **גלגיתא.** גסקה: **היינו דכתיב אם לא שכב הנקי.** לא כפל ואם שכב לא הנקי אלא מכלל ברכה אתה שומע קללה דאי משום דסמיך ליה ואת כי שטיח וגו' והוה לא מפרש ליה קללה אשבועה קמייתא אלא אשבועה דבתריה קאי דסמיך ליה והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה וקמייתא שבועה שאין בה אלה דהכי כתיב והשביע אותה הכהן ד) וגו' **אלא לרבי מאיר.** ואם שכב הנקי מיבעי ליה: **הנקי כתיב.** בלא יו"ד למידרשיה כמקרא אשבועה דאשבועה אם לא שכב תהא נקייה. ומסורת גמי מידרש אשבועה קמייתא למישדייה אקרא דבתריה ולמימר הנקי ואת כי שטיח כלומר אם שטיח תתהנקי: **אלא לרבי חנינא.** דלא בעי כפילה למה לי למיכתב כי האי ליגנא ואיכא למידרשיה הכי והכי נכתוב ה) תמיה או לשון אחר: **סד"א מלוה הואה בג' וכו' ואי עבד בחד מייהו עבד.** דרישא דקרא לאו בליגנא דתנאה כתיב דלא כתיב אם יתחטא בו למשמע מייהו הא אם לא יתחטא לא יטהר אלא הוא יתחטא בו ואיכא למימר לשון ליווי בעלמא הוא: **והזה הטהור על הטמא וגו' למה לי.** לאו לרבי חנינא פריך אלא לדברי הכל בעי לה: **למעוטי שני.** שלא ייחק הזאתו מטומאתו: ה"ג **אכל היכא דעבד בשלישי ובשמיני דקא מפיש בימי טהרה אימא שפיר דמי.** ולא גריס ברביעי ובשמיני דהא ודאי שפיר דמי דכל מה שמשהה הזאה לאשועה אין בכך כלום ובלבד שלא ירבה ושלא ימעט בימים שבין הזאה להזאה כדאמר גבי כהן הפורש שבעה לפני יום הכפורים (יומא דף מ:) בשלמא לאשון שמא שלישי שני שמא שלישי ואע"ג דאיכא לספוקי נמי שמא שלישי או יותר הוא ואי גרסי' הכי לענין מצות הזאה בזמנה הוא דגרסינן: **דקא מפיש בימי טהרה.** מרחיק והולך מיום מצע הטומאה: **מתני' שלא הטעהו.** אלא הוא הטעה את עצמו וכיון דלא פירש ו) לאו כל כמיניה דהוו להו דברים שבלב ז): **לאחר שיחלוץ ליך יבמיך.** קסבר האי תנא אין קידושין תופסין ביבמה לשוק ח): **אינה מקודשת.** דהוה ליה דברים שלא בא לעולם ועכשיו אין בידו לקדשה: **גמ'** מחובר אינו חייב בתרומה דרשאית דגבך כתיב (דברים יח) מידי דמידגן שנאסף בכרי הלכך לא חל שם תרומה על התלוש שהופרש עליו וטבל הוא ביד כהן ויכול לתרום עליה ממקום אחר וכולה חולין והמחובר שהופרש עליו לא נתקן ולכשיתלוש צריך לתרום: **פירות ערוגה זו מחוברים.** כלומר אם שאמר פירות ערוגה זו מחוברים יהיו תרומה כו': **ונתלשו מהו.** שתהא תרומה למפרע מי הוי כמקדיש דבר שלא בא לעולם או לא: **כל שבידו.** כי האי שבידו לתלוש ולהפרישו מיד: צריך

חרב תאכלו אמר רבא ו) מילחא גללניתא נהמא דשערי אקושא ובצלי דאמר מר פת פורני חריבה במלח ובצלים קשים לגוף כחרבות בשלמא לרבי חנינא בן גמליאל היינו ז) דכתיב [1] אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית טומאה תחת אישך הנקי אלא לרבי מאיר הנקי מיבעי ליה ז) אמר ר' תנחום ז) הנקי כתיב בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב הנקי אלא לרבי חנינא ב"ג למה לי אצטריך סד"א אם לא שכב איש הנקי ואם שכב לא הנקי ולא חנקי אלא ח) איסורא בעלמא קמ"ל בשלמא לרבי מאיר היינו דכתיב [2] הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא וגו' אלא לרבי חנינא ב"ג למה לי אצטריך סד"א מצות הזאה בשלישי ובשביעי והיכא דעבד בחד מייהו עבד אקמ"ל [א] [3] והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי למה לי אצטריך סד"א שלישי למעוטי שני שביעי למעוטי ששי דקא ממעט בימי טהרה אבל היכא דעבד ט) בשלישי ובשמיני דקא מפיש בימי טהרה אימא שפיר דמי כ) קמ"ל וחטאו ביום השביעי למה לי אצטריך סד"א הני מילי [ב] לקדשים אבל לתרומה בחד נמי סגיא קמ"ל: **מתני'** י) המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לויה לויה והרי היא כהנת עניה והרי היא עשירה עשירה והרי היא עניה הרי זו מקודשת מפני שלא הטעתו מ) ד האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר או לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר או לאחר שתשתחרר לאחר שימות בעלך או לאחר שתמות אחותך לאחר שיחלוץ ליך יבמיך אינה מקודשת ה וכן האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה הרי זו מקודשת לי אינה מקודשת ט) (אם היתה אשת חברו מעוברת והוכר עוברה דבריו קיימין ואם ילדה נקבה מקודשת): **גמ'** י) תנן התם יא) אין תורמין מן התלוש על המחובר ואם תרם אין תרומתו תרומה בעא מיניה רב אסי מר' יוחנן יב) אמר פירות ערוגה זו תלושים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושים לבשיתלשו ונתלשו מהו א"ל כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי איתיביה האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי לאחר שאשתחרר לאחר שתשתחרר לאחר שימות בעלך לאחר שתמות אחותך לאחר שיחלוץ ליך יבמיך אינה מקודשת בשלמא כולהו לאו בידו אלא גר הוי בידו גר נמי לאו בידו דאמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן

בשלמא לרבי חנינא בן גמליאל היינו דכתיב אם לא שכב הנקי. פירש בקונטרס שלא כפל אם שכב לא הנקי אלא מכלל ברכה אתה שומע קללה דאי משום דסמיך ליה ואת כי שטיח וגו' הוה לא מפרש ליה קללה אשבועה קמייתא דקאי דסמיך ליה והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה וקמייתא שבועה שאין בה אלה דהכי כתיב והשביע אותה הכהן ד) וגו' **אלא לרבי מאיר.** ואם שכב הנקי מיבעי ליה: **הנקי כתיב.** בלא יו"ד למידרשיה כמקרא אשבועה דאשבועה אם לא שכב תהא נקייה. ומסורת גמי מידרש אשבועה קמייתא למישדייה אקרא דבתריה ולמימר הנקי ואת כי שטיח כלומר אם שטיח תתהנקי: **אלא לרבי חנינא.** דלא בעי כפילה למה לי למיכתב כי האי ליגנא ואיכא למידרשיה הכי והכי נכתוב ה) תמיה או לשון אחר: **סד"א מלוה הואה בג' וכו' ואי עבד בחד מייהו עבד.** דרישא דקרא לאו בליגנא דתנאה כתיב דלא כתיב אם יתחטא בו למשמע מייהו הא אם לא יתחטא לא יטהר אלא הוא יתחטא בו ואיכא למימר לשון ליווי בעלמא הוא: **והזה הטהור על הטמא וגו' למה לי.** לאו לרבי חנינא פריך אלא לדברי הכל בעי לה: **למעוטי שני.** שלא ייחק הזאתו מטומאתו: ה"ג **אכל היכא דעבד בשלישי ובשמיני דקא מפיש בימי טהרה אימא שפיר דמי.** ולא גריס ברביעי ובשמיני דהא ודאי שפיר דמי דכל מה שמשהה הזאה לאשועה אין בכך כלום ובלבד שלא ירבה ושלא ימעט בימים שבין הזאה להזאה כדאמר גבי כהן הפורש שבעה לפני יום הכפורים (יומא דף מ:) בשלמא לאשון שמא שלישי שני שמא שלישי ואע"ג דאיכא לספוקי נמי שמא שלישי או יותר הוא ואי גרסי' הכי לענין מצות הזאה בזמנה הוא דגרסינן: **דקא מפיש בימי טהרה.** מרחיק והולך מיום מצע הטומאה: **מתני' שלא הטעהו.** אלא הוא הטעה את עצמו וכיון דלא פירש ו) לאו כל כמיניה דהוו להו דברים שבלב ז): **לאחר שיחלוץ ליך יבמיך.** קסבר האי תנא אין קידושין תופסין ביבמה לשוק ח): **אינה מקודשת.** דהוה ליה דברים שלא בא לעולם ועכשיו אין בידו לקדשה: **גמ'** מחובר אינו חייב בתרומה דרשאית דגבך כתיב (דברים יח) מידי דמידגן שנאסף בכרי הלכך לא חל שם תרומה על התלוש שהופרש עליו וטבל הוא ביד כהן ויכול לתרום עליה ממקום אחר וכולה חולין והמחובר שהופרש עליו לא נתקן ולכשיתלוש צריך לתרום: **פירות ערוגה זו מחוברים.** כלומר אם שאמר פירות ערוגה זו מחוברים יהיו תרומה כו': **ונתלשו מהו.** שתהא תרומה למפרע מי הוי כמקדיש דבר שלא בא לעולם או לא: **כל שבידו.** כי האי שבידו לתלוש ולהפרישו מיד: צריך

לר"י הא דמחובר פטור נקפא לן מדכתיב ו) ממנו ז דדרים בספרי ח) ממנו ולא מן המחובר דהא קרא בתלוש מיירי ט) וע"כ אתא למימר ממנו אפילו בדיעבד נמי אסור לאי מסוס לכתחילה אתא תיפוס לי מסוס דכתיב דגבך ומחובר לאו אלא מדגן הוא אלא שמע מינה דפסול אפילו בדיעבד במחובר וההיא דמעשר שהקדימו בשבולים דמהני בדיעבד מיירי בתלוש וקודם מירוח:

גר

מילחא גללניתא. מלגא (חולין קיג.). **הנקי כתיב.** בלא יו"ד דמשמעא הנקי אם לא שכב, ודלדוש הכי טומאה תחת אישך הנקי (סוטה יז.). הנקי כתיב בלא יו"ד ממו חנקי וקאי אקרא דבתריה דכתיב ואת כי שטיח, למשמע הכי חנקי ממיס המתרפים האלה ואת כי שטיח (שבועות לו.). **האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר כו' אינה מקודשת.** כיון דהשתא לא תפסי בה קדושי, לקמן מקנה דבר שלא בא לעולם (יבמות צב:).

מוסף תוספות

א. דרוש בה [שהכהן]. תוס' הרא"ש. ב. הנקי כתיב. הכל לשון נקיון ויש לפרשו בשני ענינים. תוס' הרא"ש. ג. נקיה כמו בני גד ובני ראובן בארץ הגלעדי הנקי ממנו. שם. ד. כמו יצא פלוני נקי מנכסיו כלומר הנקי מאישך ולא ישאר לך וכו'. תוס' עוץ. הנקי מלשון ונקתה לארץ תשב [ישעיה ג' כו'] כלומר ישאר גופך נקי מנשמתך. דשב"ל. ה. דכתיב מבלעדי אישך בתר כי שטיח דהוי תנאי קודם למעשה. תוס' הרא"ש. ו. וכי כתיב דגבך היינו לחיובא ולקביעות מעשרות. ריטב"ל. וע"ש ישוב לדברי רש"י. ז. והרמותם ממנו תרומת ה'. תוס' הרא"ש. ח. כדכתיב לעיל מיניה כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר דלשון קיחה משמע דבר הניקח ביד. שם.

מבאן שיך לעמוד הבא

א. ובתוס' עוץ כתוב. אבל בשעת טבילה לא בעי. ב. דאין דרך הטובלים להביא עמהם שלשה. תוס' הרא"ש. ג. ומדרבנן.

א [מיי' פי"א מהל' פרה הלכה ח]:

ב [מיי' שם הלכה ב]:

מב ג מיי' פ"ח מהל' אישות הלכה ו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לח סעיף כד:

מג ד מיי' שם פ"ז הלכה יד סמג שם טוש"ע אה"ע סי' מ סעיף ה:

מד ה מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף ח:

מה ו מיי' פ"ח מהל' תרומות הלכה ט טוש"ע יו"ד סי' שלא סעיף נה:

הגהות הב"ח

(ח) תוס' ד"ה בשלמא וכו' אנו רוצים שיתקיימו דבריה שלא שכב:

הגהות הגר"א

[א] גמ' והזה הטהור וכו' **המטא.** נ"ב ל"ל ומטאו ביום השביעי: [ב] שם ה"מ לקדשים כו'. נ"ב למקדש:

מוסף רש"י

מילחא גללניתא. מלגא (חולין קיג.). **הנקי כתיב.** בלא יו"ד דמשמעא הנקי אם לא שכב, ודלדוש הכי טומאה תחת אישך הנקי (סוטה יז.). הנקי כתיב בלא יו"ד ממו חנקי וקאי אקרא דבתריה כתיב ואת כי שטיח, למשמע הכי חנקי ממיס המתרפים האלה ואת כי שטיח (שבועות לו.). **האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר כו' אינה מקודשת.** כיון דהשתא לא תפסי בה קדושי, לקמן מקנה דבר שלא בא לעולם (יבמות צב:).

מוסף תוספות

א. דרוש בה [שהכהן]. תוס' הרא"ש. ב. הנקי כתיב. הכל לשון נקיון ויש לפרשו בשני ענינים. תוס' הרא"ש. ג. נקיה כמו בני גד ובני ראובן בארץ הגלעדי הנקי ממנו. שם. ד. כמו יצא פלוני נקי מנכסיו כלומר הנקי מאישך ולא ישאר לך וכו'. תוס' עוץ. הנקי מלשון ונקתה לארץ תשב [ישעיה ג' כו'] כלומר ישאר גופך נקי מנשמתך. דשב"ל. ה. דכתיב מבלעדי אישך בתר כי שטיח דהוי תנאי קודם למעשה. תוס' הרא"ש. ו. וכי כתיב דגבך היינו לחיובא ולקביעות מעשרות. ריטב"ל. וע"ש ישוב לדברי רש"י. ז. והרמותם ממנו תרומת ה'. תוס' הרא"ש. ח. כדכתיב לעיל מיניה כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר דלשון קיחה משמע דבר הניקח ביד. שם.

מבאן שיך לעמוד הבא

א. ובתוס' עוץ כתוב. אבל בשעת טבילה לא בעי. ב. דאין דרך הטובלים להביא עמהם שלשה. תוס' הרא"ש. ג. ומדרבנן.

תורה אור השלם

1. וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל הָאִשָּׁה אִם לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ וְאִם לֹא שָׁטִית טֻמְאָה תַּחַת אִישֵׁךְ הִנָּקִי מִמֵּי הַמָּרִרִים הַמְאָרֲרִים הָאֵלֶּה:
במדבר ה יט

2. הוּא יִתְחַטָּא בוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהָר וְאִם לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהָר:
במדבר יט יב

3. וְהִזָּה הַטָּהֹר עַל הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְחִטָּאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעָרֶב:
במדבר יט יט

גליון הש"ס

גמ' **אמר פירות ערוגה.** לפענ"ד ה"ק אם אמר פירות ערוגה זו לכשיתלשו יהיו תרומה על פירות ערוגה זו כשיתלשו עי' תוס' רש מעילה ד"ה ששמעון בדרוש:

תוס' ר"י הזקן

מתני'. שלא הטעתו. הוא הטעה את עצמו [וכיון] דלא פריש דברים שבלב אינן דברים. לאחר שיחלוץ. קסבר האי תנא אין קידושין תופסין ביבמה לשוק. אינה מקודשת. דהו"ל דבר שלא בא לעולם ועכשיו אין כחו לקדשה. **גמ'.** מחובר אינו חייב בתרומה דדגן כתוב ודגן נאסף בכרי משמע ותורם מן הפטור על החייב הוא טבל ביד ישראל. ומן החייב על הפטור הוא טבל ביד כהן. **לכשיתלשו ונתלשו.** מי חיילה עליה שם תרומה למפרע. **ופירות ערוגה.** כלומר או שאמר פירות וכו'. **כל שבידו.** מיד. **והרי גר.** שבא להתגייר ותנן לאחר שאתגייר אינה מקודשת.

ס"ס: היינו לכתחילה דעדיף טפי. תוס' יומא מה ע"ב. ד. וההוא [דהוי קרו ליה בר ארמאי] כבר קיבל עליו מצות בפני בי"ד, אלא שלא טבל בפני בי"ד. **לשב"ל.** ה. וכמו שחשו לנעילת דלת בפני לוויין (סנהדרין ג.) חשו נמי לנעילת דלת בפני גרים. מוספות יומא מו: ד"ה משפט. ו. ומהאי קרא הוא דנפקא להו בפ"ב דכריתות (דף ט.) דמקבלים גרים בזה"ז אע"ג דליכא הרצאת דמים. **לשב"ל** יומא מו ע"ב. ז. דבפרק החולין משמע דעבד המשתחרר צריך טבילה ולא סגי ליה בטבילה ראשונה וכיון דבעי טבילה בעי נמי שלושה וכו' ואע"ג דפרישת דעיקר מצות שלשה בשעת קבלת מצות במשוחרר נמי שייך קבלת מצות. תוס' הרא"ש. ח. אע"ג שצריך לקבל עליו מצות שלא היה חייב בהם מתחילה כגון איסור אשת אב (סנהדרין נח:) ובא על אמו וכו'. י"ל כיון שהיה חייב ברוב מצות אין צריך ג'. **תוספות עוץ.**

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

גר צריך שלשה משפט כתיב ביה בדין. נראה דוקא בקבלת מצות הוא דבעינן ג' אבל בטבילה בחד סגיא[א] אם כבר קיבל עליו המצות וראיה מהכיא דיבמות (דף מה:[ב]) דקאמר התם ההוא דהוו קרי ליה בר אלמאי פירוש משום דמל ולא טבל אמר ריב"ל מי לא טבל לקריו כלומר וכי לא ראה קרי מימיו דצריך לטבול א"כ משמע מדנפיק בטבילת קריו משמע דלא בעינן שלשה[ב] ומיהו קשה מהא דאמר (שם דף מז:) דמושיבין אותה במיס עד לוראה ושני תלמידי חכמים יושבים מבחוץ ומודיעין לה מקצת מצות קלות ומקצת חמורות ופריך והא בעינן שלשה ומשני תני שלשה אלמא משמע דלטבילה נמי בעינן שלשה ויש לומר דודאי למצות בעינן שלשה[ג] אבל לא לעבר אי נמי י"ל דהא דבעי שלשה היינו טעמא משום קבלת מצות[ד] וא"ת משום קבלת מצות נמי אמאי בעינן שלשה והרי הודאות והלוחות דכתיב בהן משפט[ה] ואפ"ה אמרינן בסנהדרין (דף ג.) דדן אפילו יחידי ויש לומר דיש לנו להשוותן לגזילות וחבלות דלעולם בעי שלשה[ו] דכל היכא דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן[ז] וא"ת א"כ ליבעי מומחין כמו גזילות וחבלות ויש לומר דשליחותייהו עבדינן כדאמרינן בגיטין[ח] (דף פח:[ט]) עוד אמר הר"ר נתנאל דנגר כתיב לדורותיכם[י] דמשמע בכל ענין אע"ג שאינן מומחין דעל כרחך השתא ליכא מומחין שהרי אין סמוכין ולדורותיכם משמע לדורות עולם[יא]: **אלא מעתה הנותן פרוטה לשפחתו בו'.** תימה אמאי לא משני[יב] נמי הכא מי יימר דמזדקקי לה תלתא כדמשני לעיל וא"כ אינו בידו וי"ל דסוגיא זו אתיא כמ"ד ביבמות (דף מז:) עבד אין חייב בקבלת מצות לאחר שחרור לפי שהיה חייב קודם שחרור במצות אשה[יג] א"כ בשעת קניינו היו מטבילין אותו כדי לקבל המצות וטבילה לאחר שחרור היינו טבילת גר והכיא לא בעי שלשה: **נהי דבידו לגרשה בידו לקדשה.**

ה"ק נמי דמאי דאמר לשנויי לעיל הכי: **ואמר רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת.**

פי' בקונטרס דאייתי אליבא דר"א בן יעקב דאילו[יג] רבנן אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וא"כ אפילו מעוברת נמי אינו כלום הוא וא"כ אפילו לרבי חנינא דאייתי כשאין אשתו מעוברת ורבי אליעזר בן יעקב היא ולמא אייתי אף כשאשתו מעוברת ורבנן היא וא"כ אמאי קאמר לא שנו וי"ל משום דבכולה בריתא דבסמוך הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר כו' דקתני רבי מאיר אומר מקודשת[יד] ולא תני בהדייהו זו אם ילדה אשתך נקבה כו' אלמא קסבר דאפילו ר' מאיר מודה דאינה מקודשת היכא דאמר ליה אם ילדה אשתך נקבה ורבי מאיר ורבי אליעזר אמרו דבר אחד כדאמר לקמן ולפיכך אתא רבי חנינא לפרש דלא אמר רבי אליעזר בן יעקב אלא כשאין אשתו מעוברת וכו' כדפרי' דהא רבי אליעזר בן יעקב מודה היכא דאמר לו אם ילדה אשתך נקבה אלא כלום הוא ונראה דאע"ג דהלכה כרבי אליעזר בן יעקב בעלמא דקב ונקי הוא הכא לית הלכתא כוותיה ואלו כולהו תנאי דאמרי אדם מקנה דבר שלא בא לעולם יכול לחזור בו משבא לעולם אין יכול לחזור בו[ט] ואדם מקנה דבר שלא בא לעולם ורב נחמן אמר אפילו בא לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וזה מכרן קודם שבאו לעולם והלכה כרב נחמן בדיני[י] וא"כ אין הלכה כר"א בן יעקב: כגון

ויש בו כדי לכוף. כמאן אזלא הא דתניא. אדרבי חנינא קאי כמאן פי' אמתני' דאם אשתו מעוברת דבריו קיימים דדבר שבא מקצתו לעולם מקנייא. בשהוכר עוברה הוא. דהא תנן גבי תבואה בשהיא שחת גדולה הרבה שהיא רואיה לקצור, אבל שגדלה מעט שאינה אלא כמו אגם[כ] הרי דכותה גבי אשה בשהיא מעוברת [נמי כשהוכר עוברה]. וכתב הר"ש דהא דר' חנינא כר' אליעזר [בן יעקב] קיימא דמשנתו קב ונקי. **דבי בבשה.** שדה בית הבעל שא"צ אלא למי נשמים. **דבי שקיא.** שדה בית השלחין שצריך להשקותה תמיד אעפ"י שהיא שחת לא אמר דעבידא דפסדא אי לא משקי לה כדבעי לה,

[א] גר אצריך שלשה מ"ט משפט כתיב ביה בדין מי יימר דמזדקקו ליה הני תלתא מתקיף לה ר' אבא בר ממל אלא מעתה הנותן פרוטה לשפחתו ואמר[ב] הרי את מקודשת לי לאחר [ג]שאשתחרריך ה"נ דהוו קידושין הכי השתא התם מעיקרא בהמה השתא דעת אחרת [ד]ואלא הא דאמר ר' אושעיא [ה]הנותן פרוטה לאשתו ואמר לה הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשיך אינה מקודשת ה"נ לר' יוחנן דהוו קידושין נהי דבידו לגרשה בידו לקדשה תפשוט [ו]דבעי רב אושעיא [ז]הנותן שתי פרוטות לאשה באחת אמר לה התקדשי לי היום ובאחת אמר לה התקדשי לי לאחר שאגרשיך תפשוט מינה דלא הוו קידושין [ח]דלמא כי היכי דתפסי קידושין השתא תפסי נמי לאחר כן תניא כותיה דרבי יוחנן [ט]אין תורמין מן התלוש על המחובר ואם תרם אין תרומתו תרומה כיצד אמר פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת פירות ערוגה זו מחוברת יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושין לא אמר כלום [י]אבל אמר לכשיתלשו ונתלשו דבריו קיימין [יא]יתר על כן א"ר אליעזר בן יעקב אפילו אמר פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת פירות ערוגה זו מחוברת יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושין לכשיביאו שליש ויתלשו והביאו שליש ונתלשו דבריו קיימין אמר רבה לא א"ר אליעזר בן יעקב אלא בשחת אבל באגם לא רב יוסף אמר אפילו באגם מאי משמע דהאי אגם לישנא דבוצלנא הוא [יב]אר"א דאמר קרא [1]הלכוף כאגמון ראשו כמאן אזלא הא [יג]דתניא האומר לחברו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי לא אמר כלום וא"ר חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימין כמאן אי כרבה כשהוכר עוברה אי כרב יוסף אע"פ שלא הוכר עוברה ואיכא דאמרי אמר רבה לא א"ר אליעזר בן יעקב אלא בשחת דבי כיבשא אבל בשחת דבי שקיא לא רב יוסף אמר אפילו בשחת דבי שקיא כמאן אזלא הא [יד]דתניא האומר לחבירו אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי לא אמר כלום ואמר רבי חנינא לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת אבל אשתו מעוברת דבריו קיימים כמאן כשהוכר עוברה ודברי הכל אמר אביי רבי אליעזר בן יעקב ורבי ורבי מאיר כולהו [טו]סבירא להו אדם מקנה דשלב"ל רבי אליעזר בן יעקב הא דאמרן רבי דתניא לא

לעולם כלל הוא: **אפילו שחת דבי שקיא.** הואיל והגיע לכלל שחת: **ודברי הכל.** בין לרבה בין לרב יוסף הוכר עוברה בעינן דומיא דשחת דהא נמי כשחת דבי כיבשא הוא שנגמרו בימי שמים: **אלא בא לעולם.** ביאה גמורה כי הכא דלא הביא שליש: לא

דשלב"ל דהא פליגי בב"מ (דף סו:) רב נחמן ורב הונא במוכר פירות דקל לחבירו רב הונא אמר עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו משבאו לעולם אין יכול לחזור בו[כ] ואדם מקנה דבר שלא בא לעולם ורב נחמן אמר אפילו באו לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואלו כולהו תנאי דאמרי אדם מקנה דבר שלא בא לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ורב נחמן אמר אפילו באו לעולם יכול לחזור בו דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וזה מכרן קודם שבאו לעולם והלכה כרב נחמן בדיני[כא] וא"כ אין הלכה כר"א בן יעקב:

דלמא ס"ל מגו דאי בעי לקדושה השתא תפסי בה קדושי דלאחר זמן כי השתא, אבל המקדש אשתו לא חזיא השתא למתפס קדושי שהרי מקודשת היא. ולא נהירא דהיכי שייך למימר הכא מגו אי לא אמרינן גבה טעמא דרצויא דהשתא מהני. ומסתברא דהכי פירושא דילמא כלומר אפילו לרב הושעיא דאמר גבי אשתו דאינה מקודשת דילמא הכא מודה דמקודשת, והטעם דאמר לאשתו הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשיך הואיל ואחר שגירשה אין בידו לקדשה אע"פ שבידו לגרשה דיינין[כב] הקדושין כדהשתא כדפרישנא לעיל. אבל נותן לפנויה שתי פרוטות ואומר לה הרי את מקודשת לי

*אולי צ"ל מ"מ לא תחשוב שתתרצה בקדושין כמו שרצונה עכשיו דשמא (ד"ו).

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פי"ג מהל' מאכו"א הלכה ט ו ז ח סמג לאוין קנז טוש"ע יו"ד סימן רסח סעיף ב ג:

מז ב טוש"ע אה"ע סי' מ סעיף ז:

מח ג ד מיי' פי"ז מהל' מאכו"א הלכה יד סמג עשין מח טוש"ע שם [עי' מ"מ וכ"מ]:

מט ה מיי' פ"ה מהל' תרומות הלכה ט טוש"ע יו"ד סי' שלא סעיף נה:

תורה אור השלם

1. מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר כָּאֶזְרָח יִהְיֶה כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא כד כב
2. הֲכִבְדָה יִהְיֶה צוֹם אֲבַרְהֲרוֹ יוֹם עֲנוֹת אָדָם נַפְשׁוֹ הֲלָכֵף כָּאֲגַמּוֹן רֹאשׁוֹ וְשַׂק וָאֵפֶר יִצַּע הֲלָזֶה תִּקְרָא צוֹם וְיוֹם רָצוֹן לַיְיָ: ישעיהו נח ה

תוס' ר"י הזקן

משפט כתיב ביה. דכתיב [ויקרא כד, כב] משפט אחד יהיה לכם כגר כאזרח. דמזדקקו ליה בי דינא. פי"ש שיודיעוהו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות הלכך לאו בידו הוא. אלא מעתה. איכא מאן דדייק דעבד הלקוח מישראל כשם שאין צריך לקבל עליו מצות שכבר קבלם כשטבל לשם עבדות כדאיתא בפרק החולץ [יבמות מז, ב, עי"ש] כך אין צריך ג' לטבילתו, והיינו דשניא ליה משום דהשתא דעת אחרת. והר"ם ז"ל כתב בקדושה פ"ג [הי"ב] דצריך ג'. ואיכא מאן דמפרש דגבי עובד כוכבים לאו בידו דמזדקק ליה ג', אבל הנ(י)כא גבי ישראל שרוצה לשחרר שפחתו ודאי מזדקקי ליה ג' ובידו הוא. והעיקר דהכי פירושא גבי גר שצריך ג' שיודיעוהו מצות קלות וחמורות מאן יימר שימצא ת"ח ראוים להודיע, אבל גבי עבד הלקוח מישראל אע"ג דבני ג' הואיל ואינן צריכים חכמים ודאי ימצא ובידו הוא, שכל אדם ילך שם דמצוה קעבד, ומשום הכי שני ליה דהשתא דעת אחרת, ולזה כיון ר"ש במ"ש למעלה. כתב ר"ש ה"ג מעיקרא בהמה הכא דעת אחרת. ע"כ. כלומר לא שייך הכא[ג] מחוסר מעשה שכשנשתחררה היא בריה אחרת שאין לה שום דמיון [עכשיו] עם מה שהיתה תחלה. **אלא הא וכו'.** שהאשה אותה בריה שהיא קודם הגט היא לאחר שגרשה ה"נ דהוו קידושי. אין בידו לקדשה. דהא ברשות עצמה היא הואיל וגרשה ושמא לא תתרצה בקדושין אחר שגרשה, כי אמרינן כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי במה שא"צ דעת אחרת, אבל במה שצריך דעת אחרת, אי חשבת מה שבידו לעשות כאילו נעשה, לא תחשוב רצויה אלא כמו אמרת עתה, שמא* אלו נעשה לא היתה מתרצית שזה שנתרצית עתה מפני שאינו שוה כלום והני קדושי כדהשתא הוא דיינינן להו ואינן כלום. וכן היא שטת התלמוד דמותיב ומשני תירוץ שאינו מספיק אלא לאותה קושיא ומטעי' התלמוד כדי שיקשה ובתר הכי מקשה ומשני, ובסוף משני תירוץ שהוא מספיק לכל הקושיות. **תפשוט.** הואיל דאמרת דמפני שאין בידו לקדשה משיגרשנה [לא] הוי קדושי השתא. **דלמא.** פי"ש משום הכי מספקא ליה לר' אושעיא

מסורת הש"ס

[א] יבמות מו: מז:, ב) [בכתב"י וטפר: לה], ג) [בכתב"י: שלשתכרך, וכמל"ל], ד) [בכתב"י: ממקיף לה רב מושעיא אלא מעתה הנמען וכו' שלגרשיך ה"ל לר' יוחנן, ומיהו "אינה מקודשת" ליתא], ה) נדרים ל:, ו) [בנדרים: הושעיא. ועיין ריטב"א ושלט"ל], ז) [תוספתא פ"ב דתרומות ה"ז], ח) יבמות לב:, ט) [ר"ת אמר ר' אלעזר. וכ"ה ברא"ל (ובדפוי"ר ר' אלעזר). ועי' שבת נד:], י) [נ"ל דתמן], כ) [נ"ל דתמן], ל) יבמות לג: וסתם מתניתא נמי אמולאי וגם ר' עקיבא [גיטין יג: מנ: כ"מ לג: ב"מ עט: קמ: קלא. קמא: קמ:], מ) [בדפו"ר: כלגמר, ומל"ל דנגמרינן], נ) [ויקרא כה, כא], ס) [במתכרש"ל ובדפו"ר כתוב: הא מעוברת], ע) [יבמות מט ע"ב], פ) [וסס ד"ה מי לא], צ) [ויקרא יט, טו], ק) [סנהדרין סס:], ר) [לקמן סח ע"ב], ש) [וסס ד"ה במילתא], ת) [במדבר טו, יד], א) [נל"ל לרבנן, או רבנן [ס"ל] מין], ב) [כתובות יג ע"ב], ג) [יתכן דתסר כאן כל שבידו לאו], ד) [דיינינן. כמל"ל], ה) [יתכן דתסר כאן לא],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואמר וכו' מקודשת לא תני בהדייהו בבא זו אם: (ב) בא"ד דאדם מקנה:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

מוסף תוספות

הובא בעמוד קודם.

תוס' ר"י הזקן (המשך)

בפרוטה היום ובפרוטה לאחר שאגרשיך אע"פ שכאן דעת אחרת האיל והגרושין בידו והיא מתרצית עתה להתקדש לו תפסי בה קדושי דבתר שעתא, והטעם דהגרושין שהם בידו לאו כמחוסר מעשה דמי וכאילו נעשה הוא, ורציריה חשבינן ריצוי שהרי מתרצית להתקדש לו, הלכך הויא לה מקודשת כלומר שאם גירשה צריכה גט מקודשין שנים דאיסורא הוא ולחומרא עבדינן, ואע"ג דבנדרים פרק ד' נדרים [ל, א] מסיק עלה דהאי בעיא דרבי אושעיא דאשה כפדאוה אחרים דמיא, כלומר ואינה מקודשת, לחומרא עבדינן ואהאי מסקנא סמכינן. ומסתברא שאם גירשה מקודשי פרוטה ראשונה ובא אחר וקדשה צריכה גט מזה ומזה. ואע"פ שכתב הר"ם פ"ז [הי"ד] דמקודשת, לא ר"ל אלא שצריכה הימנו גט ולחומרא הויא מקודשת ולא לקולא. וזה אין בו ספק. יתר על כן. אפילו מה שאינו בידו דקסבר אדם מקדיש ומקנה דבר שלא בא לעולם שהרי לא הביאה שליש עדיין ואין בידו לתלוש ולהפריש תרומה מבואה עד שתביא שליש כדאיתא בראש השנה [יב, ב]. **בשחת.** שלא נתבשלו הגרעינין או לא לבלבו החטים דכיון דראוי לקצור ולהאכיל לבהמה מנכר וחשוב הוא. **אבל באגם.** שאינם אלא צמחים רכים. [ולקמן מפרש אמאן] קרי אגם. **בבוצלא.** מין בצל מבצבץ ועולה מן הארץ

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לא תסגיר. מזהרה לב"ד שלא יסגירוהו לבעליו להשתעבד בו: **נלוקח עבד ע"מ לשחררו.** דאי בשחררו ובא להשתעבד בו לא קרי ליה קרא עבד: **משום איבה.** איבת אחותה ואיבת בעלה ואשתה כו"מ סבירא ליה: **קונם שאני עושה לפיך.** מעשה ידי יהיו לפיך כהקדש אין בעלה צריך להפר שאין נדרה חל שהרי משועבדת לו: **שמא תעדיף.** על מעשה יהיה יותר מן הראוי לו ד) ויותר ממה שהיא חייבת לעשות לו וכתובות (דף סד:) אמרינן מה היא עושה לו משקל ה' סלעים שהי ביהודה שהן עשר סלעים בגליל ולכי אתיא העדפה קדשה ה) אע"ג דלא בא לעולם בשעת הנדר: **לעזיזיה.** למי שבראם ומיהו במידי דמשתעבדי ו) יהיה לבעל לא מצי לאקדושיהו: **מתני' אעשה עמך כפועל.** בפעולת יום אחד: **גמ' והוא שנתן לה פרוטה.** ואמר לה התקדשי לי בפרוטה זו על מנת כו' והא אמת לאשמועינן תנא דידן דבשכר דיבור או בשכר פעולה לא מקדשה דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ומלוה הוא ולקמן מפרש היכי שמע לה ר"ל ממתני': **שהרכיבך.** כבר נתחייבה לו והוי מלוה גבה: **שאריכך.** והרכיבה: **גלוותא.** שלא אשב יחידי: **דימום.** בגין: **ע"מ.** תנאה משמע ולא בשכר: **מתני' ע"מ שילה אחא.** אחיו של חתן: **ולה אחא.** בגמ' מפרש לה: **מלמדין וכו'.** כדי לעקור את הקידושין למפרע ולא תזקק ליבם: **גמ'** ע"מ

כגון דכתב ליה לבשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו. הכא משמע דלמ"ד אדם מקנה דשלב"ל מ"מ צריך הוא לומר מעכשיו וכן משמע בפ"ק דב"מ (דף טו:) דקאמר התם אמר ט) רבא שדה זו לבשאקחנה תהא קנוייה לך מעכשיו וקשה דהא מילתא דרבי מאיר בסמוך גבי לאחר שתגייר לאחר שתגיירי כו' דאמר ר"מ מקודשת ולא קאמר לדיבעי למימר מעכשיו א ואמאי צריך לומר בשדה ובעבד טפי מבגר וכי תימא דהא דקאמר מקודשת היינו היכא דאמר מעכשיו ואע"ג דליתיה בבריתא וכדאשכחן בפ' האשה שנפלו (כתובות דף פב.) גבי משוך פרה זו ולא תהא קנוייה לך עד לאחר ל' יום ומוקי לה דאמר מעכשיו ואע"ג דליתיה במילתיה הא לא נהירא לומר כן דמסברא מהני למ"ד אדם מקנה דשלב"ל בדבר שבא לעולם דלא מצינו חלוק בדבר ובדבר שבא לעולם לא מצרכינן לומר מעכשיו דהא ב) אמר במתניתין הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום לא בא אמר וקידשה מקודשת ואע"ג דלא אמר מעכשיו והדרא קושיא לדוכתיה לכך אומר ר"י דלא דמי לגבי קידושין היינו טעמא דלא בעי למימר מעכשיו משום דסתם קידושין בכסף וקנין מעות לא מתבטל כדאמר לעיל ג) לא בא אמר וקדשה מקודשת ואע"ג דנתאכלו המעות אבל הכא גבי שחרור של עבד וגבי שדה דהתם רוב קנייניה בשטר ואם לא אמר מעכשיו ה"א ג) אם נתקרע השטר בתוך הזמן העבד לא יהא משוחרר וגבי שדה נמי לא יהא קנוי לו להכי נקט בשדה ובעבד ליפא דמהני בכל ענין אפי' נקרע השטר והייו כשאמר לו מעכשיו והר"ס פירש דלהכי נקט מעכשיו גבי שדה ועבד לאשמועינן דסבר כר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אע"פ שרולה שיחול הקנין מעכשיו קנה דאי לא נקט מעכשיו ה"א דאמינא קנין אמר ד) השחרור ולריך לעשות קנין אחר ד) השחרור ומ"מ כיון שלא חל הקנין אמאי הזהיר הכתוב שלא להסגיר עבד אל אדוניו הא לא שיחרר ליה מ"מ ג) כשפדהו או קוניהו שליחותיה עבדינן דיניא ליה דליקו בהימנותיה כדאמרי' בפ"ק דב"מ (דף טו:) גבי גזל שדה ומחזר ולקחה מבעליה הראשונים כו' ומסיק דיניא ליה דליקו בהימנותיה אבל גבי קידושין לא שייך למימר הכי

ולכך לא בעי אמר מעכשיו ומיהו קשה לפר"י דפירש דמעכשיו מהני אפי' נתקרע הגט א"כ ל"ל בשמוך פרה זו מעכשיו לאחר ל' יוס דקא מוקי לה ר' יוחנן ד) אפי' בעומדת באגם דמקוס לאו למשיכה פירוש ולא מיבעיא באחירו הא אפילו ברה"ר קיימא קנה כיון דאמר מעכשיו וי"ל דר' יוחנן לטעמייה לעיל בפירקין (דף ס.) מעכשיו ולאחר ל' יוס שיורא הוי והו"ק מעכשיו יתחילו הקידושין ולא יגמרו אלא עד לאחר ל' יוס וכמו כן אמר גבי מעכשיו דמשיכה וכיון דלא קנה לגמרי צריך שיהו בשעת גמר המשיכה במקוס לאו למשיכה ומש"ה מוקי לה ר' יוחנן התם בעומדת באגם דראוי למשיכה אבל בדה"ר לא והא דקאמר הכא ה דאפי' נקרע השטר מהני הואיל ואמר ליה מעכשיו אתיא כשמואל דאמר לעיל (דף נט:) תנאה הוי ולריך לדקדק אליבא דרבי יוחנן אוך אי אינו קוניו שוס דבר לאחר זמן כגון שידוכים ושאר תנאים דהא אפילו אמר ליה מעכשיו לא מהני לר' יוחנן אם חזר בו או אם הוא קנין סודר כיון שאין הסודר ביד הקונה בסוף הזמן דהדרא סודרא למריה דה"ל אמר (נדרים דף מח:) גבי הוא גברא שרצה להקנות נכסים לבניה ע"מ שיהא בר בריה ורבא מרבנן (הוא) וקאמר התם דלא קני מהאי טעמא דאימא קא קני כי הויא ו) בריה ורבא מרבנן והיינו שעתא בכר הדרא סודרא למריה ואמר הר"ס דשמא ע"מ מהני אפילו לרבי יוחנן ולא הוי שיורא אלא תנאי ולכך טוב לומר ע"מ מעכשיו: **ה"ג קונם מה שאני עושה לפיך.** ול"ג אינו עושה כיון ד) [דבלאו] דמשועבדת לבעלה לא מצית למיסר ד): **יפר שמא תעדיף.** תימה הלא אינו מיפר אלא דברים שבינו לבינה ועינוי נפש ד) וי"ל דהא נמי דברים שבינו לבינה אלפי שאי אפשר לנמצא ליהנות משלה מה שהיא חייבת לו ואי אפשר שלא יהנה יותר מן הראוי לו ויאסר אף בשאר מעשה ידיה ולכך צריך להפר: **וידים איתנהו בעולם.** והוי כמקדיש דקל לפירותיו דמהני אפילו למ"ד אין אדם מקנה דשלב"ל וה"ה דמלי לשויי שאני קומות דקדושת הגוף ניהו כדמשני בפ' אע"פ (כתובות דף נט.): אלא

ויראה לי שצריך לחזור ולקדש מאביה אחר שתלד כדי שתכנס ה) אותה בקדושין שאין בה דופי. ולשונו בפי' המשנה ואשר יתחזק אצלי שהוא ציטרך לקדש אותה אחר לידתה ואז יותר לו לבא עליה לפי שהעיקר אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואמנם אמרנו דבריו קיימין להחמיר שהיא אשת איש. ע"כ. הא דאמרינן במתניתין לאחר שיחלוץ ליך יבמיך אינה מקודשת אתיא כמ"ד דאין קדושין תופסין ביבמה לשוק (יבמות צב, ב), אבל אנן דקי"ל דמספקא לן אי תפסי בה קדושי אי לאו, היא ספק מקודשת וכן הוא בירושלמי וכ"כ הר"ם [אישות פ"ז הט"ו]. **מתני'.** כפועל. אעשה עמך בפעולה יום אחד: **גמ'.** פרוטה. שאמר לה התקדשי לי בפרוטה זו על מנת שאעשה לך כך וכך. **בצוותא ואקדש לך.** שלא אשב יחידי ומיירי שאמר לה הרי את מקודשת לי בצוות שאעשה לך. **אינה אלא בסוף.** וליכא מלוה ובמכוש האחרון חלו הקדושין וחיוב שכרו ולא קודם, נמצא דליכא מלוה. **מתחלה ועד סוף.** ומכוש האחרון שחלו הקדושין לית בה שוה פרוטה נמצא שקדשה במה שנתחייבה משכרו שהוא מלוה אצלה שהרי הריוחו והיה בידה מלוה. **על מנת.** תנאה משמע. וקי"ל דישנה לשכירות מתחלה ועד סוף, **גמ'.** דאמר אין. כלומר דעל מנת שירצה משמע שיאמר כשישמע רוצה אני אבל אם שתק לא הוי מקודשת. **והא לא אמר אין.** דאי מיירי שמת ואמר אין כי לא מת האב נמי מקודשת מכי אמר אין ואמאי נקט מת האב.

נא מיי' פי"ב מהלכות נדרים הל' י סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רלד סעי' עח וטוש"ע אה"ע סימן פז סעיף ב:

נא ב ג מיי' פ"ה מהל' אישות הלכה יט סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לח סעיף יב:

נב ד מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף יג:

נג ה ו מיי' שם פ"ז הלכה ג סמג שם טוש"ע שם סעיף ח ט י יא:

מוסף תוספות

א. וכן גבי פירות ערוגה. תוס' יומא לג. ד"ה קניה. ב. שאין נדרים דאיסור חפצא חלים על דבר שאין בו ממש, כדמפרש במס' נדרים. ריעב"א (ועי' מהרש"א).

תוס' ר"י הזקן

הלכך כמי שלא באה לעולם הוא. **ודברי הכל.** בין לרבה בין לרב יוסף הוכר עוברה בענין דומיא דשחת. איכא מ"ד הואיל ומוקמינן להא דרבי חנינא כר' אליעזר [בן יעקב] וקי"ל דלאו הלכתא היא, דהא ק"ל אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, הא דרבי חנינא נמי [לאו] הלכתא היא ואפילו הוכר עוברה אינה מקודשת. וא"ת והא ר' חנינא [אתא לפרושי] מתני' ותנאי דמתני' ס"ל אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. וי"ל שבא ר' חנינא להודיענו דאפילו מאן דאית ליה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בשאין אשתו מעוברת הואיל ולא בא מקצתו לעולם אינה מקודשת, מיהו אם היא מעוברת שבא מקצתו לעולם למאן דאית ליה אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מקודשת. והר"ם ז"ל כתב בפ"ז [מאישות הט"ז] שאם הוכר עוברה מקודשת, ובתרומות פרק ה' [ה"ט] כתב והוא שיביאו שליש דלא כר' אליעזר. נראה דעתו דמתניתין דאמר לא [אמר] כלום בין רבי אליעזר בין רבנן היא כר' אליעזר זרועים מיהא בעי, משום הכי מהדר לתרוצי למימרא דר' חנינא כדעתיה דר' אליעזר דמימרא דרבי חנינא לפרושי מתני' קא אתיא. ומיהו ר' חנינא נמי אליבא דרבנן אמרה שאם הוכר עוברה מקודשת. ואע"ג דס"ל דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, הא ק"ל נמי המקנה למי שלא בא לעולם [לא קנה] ואפילו הכי אם מזכה לעובר [שלו] קנה, וקדושין זכות הם לאישה דאתתא ניחא לה בבעל, ואביה מזכה לה במקבל ד) כסף קדושיה, וכמו שהמתנה מתנה מפני שדעתו של אדם קרובה אצל בנו ובתו להועילם גמר והקנה לזה מעתה שהוא בעולם לקנותה תכף שתבא בעולם מפני שזכות הוא לה, וכ"ש הוא ומה אם כשהקונה אינו בעולם מפני שדעתו קרובה אצל בנו קנה לכשיבא, כ"ש כשהקונה הוא בעולם והמתנה אינה בעולם שקנה מעתה המתנה לכשתבא בעולם, הלכך קדושיו קדושין. וכן כתב הר"ם פ"ז [שם]

תורה אור השלם

1. לֹא תַסְגִּיר עֶבֶד אֶל אֲדֹנָיו אֲשֶׁר יִוָּצֵל אֵלֶיךָ מֵעִם אֲדֹנָיו: דברים כג טז

גליון הש"ם

תוד"ה בגון וכו' נקרע השטר כו' אתיא כשמואל. לשון זה ל"ע דהא הכא רבי הוא דאמר כן ואליבא דרבי גם רב מודה דמעכשיו ולאחר ל' יום הוי תנאי כמבואר בסוגיא דלעיל דף נט ע"ב מהיום ולאחר מיתה הוי נט:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה בלוקח ל"ל קודם ד"ה לכשאקחך: (ב) ד"ה שמא וכו' אע"ג דלא בא לעולם. נ"ב וכ"ע בכתובות פרק אע"פ דף נט ומשמע דלר"ע אין הטעם משום דבר שלא בא לעולם ע"פ דמשמע דאי הוה ס"ל שמואל כר"ע הוה ניחא ולפי מה שגרסו התוס' שם אתי שפיר ולפי פרש"י ל"ל:

מוסף רש"י

בלוקח עבד על מנת לשחררו הכתוב מדבר. ומוהיר שלא להשתעבד בו (יבמות צא:). והזהיר הכתוב לבית דין שיכופוהו שלא להשתעבד בו (גיטין מח.). הרי עצמך קנוי לך מעכשיו. לבשאקחך, וכי זכין ליה הוה ליה משוחרר למפרע, ומתכלא אמרינן ביבמות (לג:) דהכי כר"מ סבירא ליה דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם (גיטין מה.). לאחר שיחלוץ לך יבמיך. דקסבר אלי מנת אין קידושין תופסין ביבמה לשוק (לעיל סב.). אינה מקודשת. דהוה ליה דברים שלא בא לעולם ועכשיו אין בידו לקדשה (שם). כיון דהשתא לא תפסי בה קדושי לקמיה נמי לא תפסי, לאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם (יבמות צב:). קונם שאני עושה לפיך. אשה שאמרה לבעלה מה שאני עושה מלאכה יהא אסור לפך בקונם (יבמות צג.). מה שאני עושה יהיה קונם לפיך, יהי עליך כהקדש מליסות לו (כתובות נט. וכעי"ז שם סו.). אין צריך להפר. נדר זה, שאין בה כח להקדישו לפי שהוא שלו (שם נט.). דכיון דקא משעבדא ליה לבעלה לא מצית נדרה (יבמות צג.). דלא אמרה כלום אלא כל כמיה לאפקועי מבעל מה דחזי ליה לחמתא (נדרים פח.). ואפילו לשמא תעדיף נמי לא מישתיק, דאי מעדפא נמי לבעל הוא (כתובות סו.). שמא תעדיף עליו יותר מן הראוי לו. דתנן (כתובות סד:) מה היא עושה לו משקל ה' סלעים שהי כו' ומיפי לו משעבדא ליה ואתעדפה מיהא נדר ואע"ג דבעיין לא נעשית המלאכה (יבמות צג.). דמותר זה אינו שלו ויכולה לאקדישו (כתובות נט.). ואעדפה דיקה הוא ומיהא עלה קונם (שם סו.). אינה לשכירות אלא לבסוף. הלכך לאו מלוה הוא (ב"ק צט.). דלאמר בשחזו נשן (ב"מ קה.). כשכיר שנה בשנה, שכירות שנה זו משלמתא בתחילת שנה אחרת (ב"מ קיו.). ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף. אומן המקבל עליו לעשות בשכר, לא אמרינן בגמר המלאכה הוא קונה כל השכירות, אלא כל פורתא ופורתא דעבד, קמא קמא קני אגרא (ע"ז יט:). כיון שעלה שכרו לפרוטה נתחייבה לו מיד פרוטה והוא ליה מלוה גבה (ב"ק צט; וכעי"ז לעיל מח.).